

NATIONAL STANDARDS FOR WORLD HISTORY, EXPLORING PATHS TO THE PRESENT

NATIONAL CENTER FOR HISTORY IN THE
SCHOOLS, UNIVERSITY OF CALIFORNIA,
LOS ANGELES, 1994.

U SAD su 1994. publicirani nacionalni standardi za učenje svjetske povijesti koji trebaju pridonijeti postizanju nacionalnih odgojnih ciljeva o kojima je te godine donesen poseban zakon s potpisom predsjednika Clintona. Razrađeni standardi su za nas vrlo zanimljivi jer bi nas mogli uputiti u to kako ćemo unaprijediti našu nastavu povijesti u značajnom trenutku kada smo napustili marksistički pristup objašnjenju prošlosti i kada želimo u novoj nastavi povijesti razotkriti općeljudske vrijednosti koje su tijekom stoljeća stvarali naši preci, a koje bi trebale postati temeljem hrvatskog odgoja. S obzirom na opsežnost i vrijednost sadržaja ovog izdanja, ovom prigodom ćemo se detaljnije zadržati na prvom i drugom poglavlju knjige kako bismo čitaoce obavijestili o osnovnoj logici standarda.

U prvom poglavlju "Razvojni standardi za svjetsku povijest za učenike 5-12 razreda" (str. 1-16) osobit je akcent stavljen na značaj povijesti za odgojenog građanina i definirani su standardi. Naime, određivanje standarda za povijest zahtijeva jasnu viziju mjesta i značaja povijesti u sveukupnom odgoju. Nju ponajviše određuje vrlo važan razlog za demokratsko društvo, a taj je da je poznavanje povijesti preduvjet političke inteligencije. Značajno je, nadalje, da povijest omogućuje učenicima da razviju široko razumijevanje svijeta i mnogih

društava čije se tradicije i vrijednosti razlikuju.

Standardi, odnosno ciljevi koje, prema mišljenju američkih stručnjaka, učenici trebaju postići dijele se na dvije skupine:

1. *Sposobnost povijesnog mišljenja* omogućuje učenicima da vrednuju dokaze, razvijaju komparativne i uzročne analize, interpretiraju povijesna izvješća i konstruiraju čvrste povijesne argumente i perspektive na koje se može osloniti suvremeno društvo.

2. *Povijesno razumijevanje* određuje što učenici trebaju znati o povijesti svijeta i svoje nacije. Ovo razumijevanje proizlazi iz izvješća o ljudskim težnjama, nastojanjima i postignućima i neuspjesima na pet područja ljudske aktivnosti: socijalnom, znanstveno-tehnološkom, ekonomskom, političkom i filozofsko-religijsko-estetskom (kulturnom). Povijesno razumijevanje, osim toga omogućuje učenicima da shvate i probleme s kojima se danas susreću građani.

Povijesno mišljenje i razumijevanje, dakako, ne razvijaju se neovisno jedno od drugoga. Povijesno mišljenje ovisi o visokoj razini povijesnog razumijevanja.

Američki stručnjaci su razradili kriterije za razvoj standarda od dječjeg vrtića do 12. razreda, a ti su vrlo zahtijevni. Oni su grupirani u 12 sljedećih cjelina:

1. Standardi su odraz najkvalitetnije povijesne znanosti i potiču aktivna pitanja i učenje, a ne pasivno usvajanje činjenica, datuma i imena.

2. Predviđa se da svi studenti usvoje standarde.

3. Standardi moraju odgovarati sposobnostima djece.

4. Standardi su utemeljeni u kronologiji.

5. Standardi uravnotežuju teme iz opće povijesti i povijesti SAD.

6. U učenju povijesti odabiru se obavjesti u svjetlu općih ideja i vrijednosti.

7. Standardi predviđaju korištenje raznih izvora iz kojih proizlazi povijesno znanje (pisani dokumenti, usmena tradicija, narodna kultura, literatura, umjetni proizvodi, umjetnost i glazba, povijesna mjesta, fotografije i filmovi).

8. Povijesni standardi određuju korjene i prirodu građanskog društva.

9. Prema standardima, povijest SAD tretira se kao integralni dio svjetske povijesti.

10. Standardi predviđaju proučavanje regionalne i lokalne povijesti pri čemu je značajan istraživački rad učenika.

11. Standardi američke i svjetske povijesti uključuju temeljne činjenice ljudske kulture (religija, znanost i tehnologija, politika, ekonomija, interakcija s okolinom, intelektualni i socijalni život, književnost i umjetnost).

12. Standardi za svjetsku povijest trebaju se odnositi na povijest i vrijednosti raznih civilizacija pri čemu veliku pažnju valja posvetiti međusobnim utjecajima.

Razvojni standardi za svjetsku povijest utječu i na pristup svjetskoj povijesti i periodizaciji jer, standardima se nastoji postići da se u svim američkim školama podučava dosta opširna povijest koju svi učenici mogu proučavati. Cilj je učenja povijesti da potakne učenike da postavljaju istraživačka pitanja o prošlosti. Standardi su organizirani kronološki te je stoga razrađena zanimljiva periodizacija koja ima značajnu didaktičku logiku. Povijesno gradivo podijeljeno je na osam era u koje se vrlo jasno uključuje povijest raznih civilizacija. Ta je periodizacija razrađena na sljedeći način:

Početak ljudskog društva; Rane civilizacije do 1000. godine prije Krista; Klasične tradicije, velike religije i velika carstva od 1000. prije Krista do 300. poslije Krista; Ekspanzivne zone promjena i susreta od 300. do 1000. godine; Pojačane hemisferičke

interakcije od 1000. do 1500. godine; Pojava prvog globalnog doba od 1450. do 1770. godine; Doba revolucija od 1750. do 1914. godine; Dvadeseto stoljeće.

Značajnu ulogu američki stručnjaci vide u povijesnom razumijevanju. Naime, povijest proučava razna područja ljudske aktivnosti: socijalna, politička, znanstveno-tehnološka, ekonomska i kulturna. Proučavajući socijalnu povijest učenici će bolje razumjeti društvo, a upoznavajući političku povijest oni će shvatiti političku sferu od lokalne zajednice do raznih društava u svijetu. Povijest znanosti i tehnologije omogućuje učenicima da shvate utjecaj znanosti na promjene svijeta u kojem živimo, a ekonomska povijest otkriva ekonomske snage koje su utjecale na razvoj društva. Konačno, kulturna povijest omogućuje učenicima da shvate kako su ideje, vjerovanja i vrijednosti utjecali na ljudsku aktivnost. Navedenih pet područja ljudske aktivnosti valja proučavati u kontekstu povijesnog vremena i zemljopisnog mjesta.

Povijesno mišljenje je iduće područje u kojem se u SAD pridaje osobita pažnja. Jer, osim definiranja onog što učenici moraju znati, valja odrediti i sposobnosti koje učenici moraju razviti da bi pokazali svoje razumijevanje i da bi primijenili svoje znanje na kreativan način. Učenje povijesti nije samo pasivno usvajanje činjenica, datuma, imena, i mjesta, već ono utječe na razvoj misaonih sposobnosti koje obilježavaju proces aktivnog učenja. U tom smislu učenici moraju razvijati pet tipova povijesnog mišljenja:

1. *Kronološko mišljenje* razvija jasan osjećaj povijesnog vremena (prošlost, sadašnjost, budućnost) što omogućuje prepoznavanje povijesnog slijeda.

2. *Povijesno shvaćanje* uključuje sposobnost čitanja i razumijevanja povijesnih naracija kako bi se shvatili temeljni elementi narativne strukture.

3. *Povijesna analiza i interpretacija* predstavljaju sposobnost upoređivanja, razlikovanja i shvaćanja utjecaja na ljudsko ponašanje različitih iskustava, vjerovanja,

motiva, tradicija, nada i strahova raznih naroda u prošlosti i sadašnjosti. Učenici također trebaju biti osposobljeni za upoređivanje i vrednovanje suprotnih objašnjenja prošlosti.

4. *Sposobnosti povijesnog istraživanja* omogućuju učenicima da formuliraju povijesna pitanja na osnovu izvora i da odrede povijesno vrijeme i kontekst nastanka tih izvora. Učenici, nadalje, trebaju prosuđivati vjerodostojnost izvora te stvarati povijesnu naraciju ili argumentaciju u svezi s tim izvorima.

5. *Povijesna analiza problema i odlučivanja* uključuje sposobnost prepoznavanja problema s kojima su se ljudi susretali u prošlosti.

Nijedna sposobnost povijesnog mišljenja ne može se razvijati u potpunoj praznini, već je za svaku od njih potreban povijesni sadržaj. Stoga autori u 3. poglavlju definiraju standarde koji integriraju povijesno razumijevanje i mišljenje za svih osam era svjetske povijesti od petog do dvanaestog razreda.

U drugom poglavlju pregledno su navedeni standardi za povijesno mišljenje. Tako se standard 1. odnosi na kronološko mišljenje: razlikovanje prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, prepoznavanje vremenske strukture u povijesnoj naraciji, određivanje vremenskog reda u učenikovim povijesnim naracijama, mjerenje i računanje kalendarskog vremena, interpretacija podataka na crti vremena, rekonstrukcija modela povijesnog slijeda i trajanja, uspoređivanje alternativnih modela periodizacije.

Standard 2. govori o povijesnom shvaćanju: rekonstruiranje literarnog značenja povijesnog odlomka, prepoznavanje središnjeg problema naracije, imaginativno čitanje naracije, uočavanje povijesnih perspektiva, unošenje podataka u povijesnu mapu, korištenje vizualnih i matematičkih podataka navedenih na zemljovidima, grafikonima i drugim didaktičkim materijalima te prikupljanje vizualnih podataka, književnih i muzičkih izvora.

Standard 3. vezuje se za povijesnu analizu

i interpretaciju: identificiranje autora ili izvor povijesnog dokumenta ili naracije, upoređivanje i razlikovanje različitih ideja, vrijednosti, osoba, ponašanja i institucija, razlikovanje povijesnih činjenica i povijesnih interpretacija, razmatranje mnogostrukih perspektiva, analiza mnogostruke uzročnosti, traganje za argumentima o povijesnoj neizbježnosti, upoređivanje suprotnih povijesnih naracija, vrednovanje debata među historičarima.

Standard 4. govori o sposobnosti povijesnog istraživanja: formuliranje povijesnih pitanja, prikupljanje povijesnih podataka, identificiranje propusta u povijesnoj materiji i konstituiranje istinite povijesne interpretacije.

Standard 5. precizira povijesnu analizu problema i odlučivanja: identificiranje problema u prošlosti, sređivanje evidencije prethodnih okolnosti i suvremenih činilaca koji su utjecali na problem i na alternativne tokove djelovanja, identificiranje relevantnih prethodnih povijesnih okolnosti, vrednovanje alternativnih tokova djelovanja, formuliranje toka djelovanja u spornoj situaciji, vrednovanje implementacije odluke.

Poslije pregleda standarda, oni su i detaljno razrađeni od str. 21 do str 34 posebno za tri razine učenja, i to za 5. i 6. razred (1), 7. i 8. razred (2), te za 9. 10. 11. i 12. razred (3).

U trećem, najopširnijem poglavlju (str. 35-284) razrađeno je 39 standarda povijesnog razumijevanja za osam era. Ovi su standardi nadopunjeni standardima koji integriraju razumijevanje s navedenih pet standarda povijesnog mišljenja za svaku eru svjetske povijesti. Dakako standardi se uvijek razrađuju na spomenute tri razine školovanja. Razrada standarda vrlo je zanimljiva za metodičare i učitelje povijesti, ali ju je nemoguće detaljno objasniti u ovom prikazu.

U četvrtom poglavlju (str. 285-302) navedena su nastavna sredstva za učenje svjetske povijesti.

Konačno su u dodatku navedeni suradnici i organizacije koje su sudjelovale u stvaranju standarda. Standardi su se stvarali u okviru

Nacionalnog foruma za povijesne standarde te Nacionalnog savjeta za povijesne standarde. Organizaciju je preuzelo devet značajnih organizacija poput Američkog povijesnog društva, Asocijacije za superviziju i razvoj kurikuluma te organizacije te Organizacije učitelja povijesti, a u pripremi standarda sudjelovale su i radne grupe za kurikulum američke i svjetske povijesti. Kao suradnici na projektu pojavljuje se još 35 raznih organizacija.

Konačno napominjemo da su uz prikazanu knjigu u SAD u posebnim knjigama istog izdavača razrađeni standardi za učenje povijesti u predškolskom i mlađem školskom uzrastu te standardi za učenje američke povijesti. To su knjige *National Standards for History for Grades K - 4, Expanding Children's World in the Time and Space*, i *National Standards for United States History, Exploring the American Experience*.

Obavijesti navedene u ovom kratkom prikazu samo naš upućuju na važnost suvremenog pristupa nastavi povijesti. Za naše praktičare bila bi već velika pomoć tiskanje navedenih knjiga u obliku skripta na hrvatskom jeziku.

Ivo Rendić-Miočević

**BRANKO BLAŽEVIĆ,
GOSPODARSTVO NOVOG
VINODOLSKOG U XX. STOLJEĆU
PRILOG ISTRAŽIVANJU TURISTIČKOG I
UKUPNOG RAZVOJA, IZDAVAČKA KUĆA
"ADAMIĆ", RIJEKA 1998., STR. 176
+ FOTO-DOKUMENTARIJ**

Dr. Branko Blažević, profesor na Hoteľjerskom fakultetu u Opatiji, objelodanio je najnoviju monografiju na temu gospodarske povijesti Novog Vinodolskog u ovom stoljeću kao doprinos obilježavanju 120. godišnjice početka turizma u naslovom naznačenom mjestu.

Knjigu možemo podijeliti u tri cjeline koje se rasčlanjuju u 11 poglavlja uključujući

Uvodnu riječ (7-8), Zaključna razmatranja (151), Literaturu (153-157) i Priloge (157-176). Početak svakog poglavlja otvara fotografija s pogledom na motive starih ulica, kuća Novog Vinodolskog čime i vizualno dočarava njegove osebnosti.

Kroz prvih šest poglavlja autor analizira razvoj u prvom redu turizma, ali i drugih privrednih grana bitnih za prošlost Novog. Tako započinje tekstem u kojem se osvrće na radove koji tretiraju taj aspekt novljanske prošlosti. U tom kontekstu posebno se obazire na značaj knjiga Miroslava Ježića i Srećka Kabalina, te njihovom doprinosu poznavanja turističke prošlosti Novog do 1985. godine. Međutim, ova knjiga, po riječima autora, "nema namjeru da bude jedina koja će sistematizirati sve relevantne događaje u razdoblju od 1985. godine do danas, već joj je cilj da bude samo prilog za istraživanje novljanskog turizma i ukupnog razvoja s većim naglaskom na proteklo razdoblje od tridesetak godina" (7-8). Nadalje kada je riječ o gospodarskom razvoju Novog, Blažević kreće u suton XIX. stoljeća gdje ukazuje na činjenicu kako je propast vinogradarstva zbog peronospore bio glavni uzrok ekonomske migracije stanovništva, te je kako tvrdi "upravo razvoj turizma u Novom Vinodolskom bio taj glavni faktor koji je posebno od 1961. god. utjecao da je prosječna stopa rasta stanovništva Novog Vinodolskog pozitivna i iznosi godišnje 2,26%" (24). Dok je početkom stoljeća egstenzivna poljoprivreda iznosila 68,6% od ukupne proizvodnje, godine 1991. svela se na 1,2%, no i to je nerazvijeno sa skromnim rezultatima. Ipak turizam i trgovina kao najvažniji dio tercijarnog sektora bilježe snažan uspon upravo u drugoj polovici XX. stoljeća i od 3,6% s početka stoljeća, a 22% sredinom, dolazi na izvanrednih 65% u 1991. godini. Prisutnost šumarstva u gospodarstvu je iznosila 2,8% u 1953. godini, a 1991. 1,4% što je, po autoru, iskaz, kao i raniji podaci o poljoprivredi, jasne tendencije opadanja značenja ne samo poljoprivrede već i šumarstva, o kojem će biti

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA LI
ZAGREB 1998.

UDK 93/99

ISSN 0351-2193

Historijski zbornik, god. LI, str.1- 197, Zagreb 1998.

Izdavač

Društvo za hrvatsku povijesnicu

Redakcijski odbor

Mirjana Gross

Ivan Kampuš

Franko Mirošević

Ivica Prlender

Tomislav Raukar

Petar Strčić

Glavni i odgovorni urednik

Ivica Prlender

Članci i rasprave iz časopisa Historijski zbornik su referirani u publikacijama:

ABC Clío

Historical Abstracts

America: History and Life

Adresa uredništva

Društvo za hrvatsku povijesnicu, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 10000 Zagreb, I. Lučića 3, Hrvatska

Časopis izlazi jednom godišnje

Izdanje časopisa sufinancira Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske

Tisak:

Horetzky